

НАРЕДБА за прилагане на Указа за установяване на трудов стаж по съдебен ред

Издадена от министъра на финансите, министъра на правосъдието и председателя на Централния съвет на профсъюзите, обн., ДВ, бр. 12 от 9.02.1962 г.

1. По реда на Указа за установяване на трудов стаж по съдебен ред може да се установява трудов стаж на работници, служители и членове на трудово-производителни кооперации.

2. Делата за установяване на трудов стаж са подсъдни на народните съдилища по местожителството на ищеца. Съдилищата следят служебно за спазване на тази подсъдност. Делата се образуват въз основа на искова молба, която трябва да съдържа следните обстоятелства: собственото, бащиното и фамилното име на ищеца, неговото местожителство и адрес, имената или фирмите, местонахождението и адресите на учрежденията, предприятията, работилниците и др., в които е работил ищецът; времето, през което е работил, и продължителността на работния ден; каква конкретна работа е изпълнявал и как е заплащан трудът му (на месец, на ден, на парче и пр.), както и имената на лицата, с които е работил, а когато е работил в частно предприятие - бил ли е в родствени връзки със собственика на предприятието, съответно с някой от съдружниците или главните акционери. Освен това към исквата молба трябва да бъдат приложени и удостоверенията по чл. 1 и 9 и писмените доказателства, които установяват вероятността на трудовия стаж по чл. 4 .

3. Исковете за установяване на трудов стаж на работници, служители и членове на трудово-производителните кооперации се предявяват срещу дирекциите на пенсионното осигуряване при окръжните, респективно приравнените на тях градски народни съвети, а за трудов стаж, положен след 11 август 1953 г., от членове на трудово-производителните кооперации срещу Съвета за взаимно осигуряване на членовете на трудово-производителните кооперации - гр. София.

4. По искиви молби за установяване на трудов стаж в държавни учреждения, предприятия и организации удостоверението по чл. 1, алинея II от указа се издава от техните ръководства. В него изрично трябва да се укаже, че книгата, ведомостите и др., отнасящи се до претендирания трудов стаж за указания в молбата период от време, са унищожени или загубени. За трудов стаж, положен в частни предприятия, заведения и други подобни до влизане на указа в сила, удостоверението по чл. 1, алинея III от указа се издава от съответния отдел Пенсии при окръжните и приравнените на тях градски народни съвети. Преди да се издаде удостоверението, трябва да се направи най-щателна проверка и след като се установи, че за претендирания трудов стаж за посочения в молбата период от време липсват писмени данни, на ищеца се издава исканото удостоверение, в което се означава изрично, че за трудовия стаж за посоченото време и за указания работодател няма никакви писмени доказателства. За трудов стаж в частни предприятия, стопанства и домакинства, положен след влизане в сила на указа , удостоверението се издава от

съответния отдел на Държавното обществено осигуряване само ако се установи, че за претендирания трудов стаж е издавана осигурителна книжка, но картотеката на осигурените или личният картон на осигурения са загубени или унищожени.

5. По искиви молби на членове на трудово-производителни кооперации за установяване на трудов стаж в удостоверението трябва да се укаже, че архивата на кооперацията е унищожена вследствие на пожар, наводнение или друго подобно стихийно бедствие. Удостоверенията се издават от самата кооперация, ако съществува, или от съответния висшестоящ кооперативен съюз - ако тя е прекратена.

6. Искиви молби, към които не са приложени удостоверенията по чл. 1 и 9 от указа, се оставят без движение, като на ищците се дава срок за представянето им. Този срок може да се продължи от съда по уважителни причини. Ако удостоверението не бъде представено в определения срок, исковата молба се връща на ищеца.

7. Към исковата молба се прилага препис за ответника и толкова преписи, за колкото места в различни общински народни съвети се претендира установяването на трудов стаж. Освен това към исковата молба трябва да се приложи и писменото доказателство, установяващо вероятността на трудовия стаж. Ако такова начало на писмено доказателство не бъде представено към исковата молба, народният съд дава срок на ищеца за представянето.

Искиви молби, по които не са представени писмени документи, представляващи начало на писмено доказателство, се образуват в дела, но не се изпращат за събиране на сведения. По тях свидетели не се допускат и се решават по същество при наличните доказателства.

8. Препис от исковата молба, по която е представен начало на писмено доказателство, се изпраща на изпълнителния комитет на общинския народен съвет където ищецът е работил. Ако в една искова молба се претендира установяването на трудов стаж за няколко различни места, преписи от исковата молба се изпращат на общинския народен съвет по всяко място на работа. Събирането на сведения от изпълнителните комитети на общинските (районните) народни съвети има за задача да предотврати случаите на неоснователно признаване трудов стаж на лица, които не са били работници, служители или членове на ТПК, признаване на трудов стаж за продължително време, каквото в действителност не е имало, признаване на трудов стаж въз основа на лъжливи свидетелски показания и писмени доказателства и пр.

9. Общинските (районните) народни съвети трябва да обърнат особено внимание при събирането на сведенията. Тази работа те трябва да възложат на длъжностни лица, които имат голяма опитност, познават добре живеещите в своите райони и могат бързо да изпълнят възложената им задача. Най-първо трябва да се съберат сведения относно социалния произход на ищеца, какво занятие е упражнявал, каква работа конкретно е извършвал и в качеството на какъв, каква е била продължителността на трудовия стаж, както и какво възнаграждение е получавал, в какви родствени отношения се е намирал с работодателя, когато въпросът се отнася до частни предприятия и заведения и пр. При събирането на сведенията голямо внимание трябва да се обърне на разпорежданията на §

99 и 100 от Правилника за прилагане на Закона за пенсиите , в които са предвидени лицата, чиято работа или изслужено време не се зачита за трудов стаж. Събирането на сведенията в никой случай не бива да се ограничава само в разпит на посочените от ищеца свидетели, а напротив сведения трябва да се съберат и от други лица, които познават добре ищеца от времето, за през което се претендира трудовият стаж. Сведения трябва да се събират и от службите при местните учреждения и организации, където има материали относно професията на ищеца за времето на претендирания стаж. При събирането на сведенията изпълнителните комитети на общинските народни съвети трябва да търсят съдействието на професионалните и другите обществени организации, особено тези на Отечествения фронт по места.

10. Изпълнителните комитети на общинските (градски и селски) и районните народни съвети са длъжни в месечен срок да съберат и представят на народния съд събраните сведения. Събраните сведения трябва да се обобщят в едно писмо до народния съд, в което се излага накратко какво се е установило при направената проверка. Към отговора се прилагат и писмените материали в оригинал, препис или извлечение, а когато сведения са събрани и от лица, познаващи ищеца, посочват се техните имена и адреси. Писмото, съдържащо сведенията по претендирания трудов стаж, се подписва от председателя и секретаря на изпълнителния комитет на общинския народен съвет.

11. След получаване на сведенията от изпълнителните комитети на общинските народни съвети делата се насрочват в съдебно заседание по допускане на доказателствата и за решаване по същество. Делата се насрочват групирани в отделни самостоятелни заседания, като се взема мнението на дирекциите на пенсионното осигуряване, за да се осигури защита по тези дела. По тези дела дирекциите на пенсионното осигуряване могат да бъдат представлявани по пълномощие на началника на отдела и от служители в отдела, които нямат юридическо образование.

12. Делата за установяване на трудов стаж се разглеждат в открито съдебно заседание с участието на съдебни заседатели. По тези дела съдилищата трябва да полагат максимална активност, старание и задълбоченост при допускането, събирането и преценяването на доказателствата с оглед да се разкрие истината по всяко отделно дело и да се постановят правилни решения, без да пострада нито общественият интерес, нито правата на гражданите.

13. По делата за установяване на трудов стаж свидетелски показания, съгласно чл. 4 от указа , се допускат само при наличността на писмени доказателства, които установяват вероятността на трудовия стаж и изхождат от учреждениято, предприятието или организацията, където е работил ищецът, или от друго държавно учреждение, предприятие или организация. Такива документи, издадени от държавни учреждения, предприятия или организации, могат да служат за начало на писмено доказателство, ако са съставени въз основа на книжа, ведомости и пр., водени в самото учреждение, предприятие или организация по време на полагане на трудовия стаж. Учрежденията, предприятията и организациите не могат да издават никакви писмени документи за трудов стаж въз основа на гласни проверки, анкети, махленски свидетелства, свидетелски показания и др. Във всички случаи в издаденото удостоверение трябва изрично да се отбелязва въз основа на какви първични книжа, ведомости и пр. се издава документът и къде се намират те.

Документи, издадени от частни работодатели - акционерни, командитни, събирателни и други търговски дружества в миналото, занаятчий и други частни работодатели мога да послужат за начало на писмено доказателство, ако има достатъчно достоверност, че са съставени по време на полагане на трудовия стаж.

14. За "начало на писмено доказателство" по смисъла на указа се разбира наличността на такива писмени доказателства, които установяват вероятността на трудовия стаж. Те могат да бъдат от най-различно естество, като например преписи от заповеди за назначаване, уволняване, командировки, награждавания, за отпуски, ведомости и разписки за изплащане на възнаграждения, свидетелства за калфенски и майсторски изпити и други подобни. При наличността на данни по осигурителни книжки за датата на постъпването и напускането на работа не се допускат свидетелски показания за установяване на друг, по-продължителен трудов стаж в същото предприятие, без начало на писмено доказателство, което установява вероятността на трудовия стаж за това време. За начало на писмено доказателство не могат да се приемат декларации, махленски свидетелства и други с подобен характер, изготвени след времето на полагане на трудовия стаж.

Когато с една искова молба се иска установяването на трудов стаж за отделни периоди от време, за да се допуснат свидетели, необходима е наличността на начало на писмено доказателство за всеки период от време. В такива случаи сведения се събират от народните съвети по всяко място на работа.

15. При неясност, противоречие или съмнение в доказателствата съдът може да задължи ищеца да се яви лично в съдебното заседание и да потвърди с декларация истинността на всички изложени в исковата молба обстоятелства или на част от тях. На ищеца трябва да се обръща внимание, че потвърждаването на неистина чрез декларацията съставлява престъпление по чл. 223 от Наказателния кодекс и се наказва с лишаване от свобода до три години.

16. По делата за установяване на трудов стаж ще трябва да се вземат много строги мерки за предотвратяване на лъжесвидетелствуването по отделните дела. След снемане самоличността на свидетелите, преди даване на показанията, на тях ще трябва във всички случаи да се обърне внимание, че лъжесвидетелствуването е престъпление по чл. 222 от Наказателния кодекс и се наказва с лишаване от свобода от 1 до 5 години. А в случаите, когато се констатира, че въпреки това предупреждение свидетелите дават явно лъжливи показания, още в съдебното заседание да се държи определение за изпращане на прокурора препис от протокола за започване на наказателно преследване.

17. Висящите граждански дела в народните и окръжните съдилища, включително и тези, които ще бъдат върнати за ново разглеждане по реда на надзора, се разглеждат по реда на новия Указ за установяване на трудов стаж по съдебен ред. Образуваните в народните съдилища граждански дела, по които няма начало на писмено доказателство, няма да се изпращат на общинските народни съвети за сведения, а изпратените трябва да се върнат на народните съдилища, без да се събират по тях сведения. По тези дела и по делата, по които са събрани сведения от народните съвети, но към тях няма начало на

писмено доказателство, на ищците трябва да се даде срок за представяне на такива. Ако такива писмени доказателства не бъдат представени по отделните дела, на тях се дава ход съгласно т. 7 от настоящата наредба. По същия начин се постъпва и с висящите дела, които се намират във втората инстанция. Ако дадения им срок ищците представят начало на писмено доказателство по чл. 4, на делата се дава ход съгласно чл. 208 от Гражданския процесуален кодекс . Ако такова доказателство не бъде представено в дадения срок, на делото ще се даде ход за решаване по същество при наличните доказателства. Във всички случаи на решаване на делата по същество, по които няма начало на писмено доказателство, а са разпитани вече свидетели, техните показания не могат да се вземат за доказателства за установяване на трудов стаж.

18. По реда на новия Указ за установяване на трудов стаж по съдебен ред не може да се установява трудов стаж или приравнено на него време, за които по нашето законодателство е предвиден друг ред за установяване, като например § 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108 и 109 от Правилника за прилагане на Закона за пенсиите .

19. По делата за установяване на трудов стаж по новия указ не се събират държавни такси, но съдебни разноски се събират на общо основание.

Тази наредба се издава на основание алинея II от преходната разпоредба на Указа за установяване на трудов стаж по съдебен ред .